

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการประเมินโครงการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 54 ระบุว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, 2560) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 10 ความว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ” (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนที่ 123ก, 2545) นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 5 ความว่า คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้ 1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา 2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบ และรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น 3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 28ก, 2545)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้ดำเนินการโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กำหนดว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาส เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง

และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากการจัดการศึกษาให้บุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และบกพร่องในการสื่อสาร และเรียนรู้หรือผู้มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสซึ่งรัฐบาลต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษให้บุคคลดังกล่าวได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560–2564 รวมทั้งกฎหมาย และปฎิญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คนพิการได้รับบริการทางการศึกษา ตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล และสามารถดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living: IL) ได้ในทุกบริบทของสังคมภายใต้นโยบายสังคมไทยไม่ทอดทิ้งกัน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2562)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ 1) จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ (Early Intervention : EI) และจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individual Family Services Plan : IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) 2) พัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 3) จัดระบบและส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) 4) จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ (Transitional Services) 5) ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา 6) เป็นศูนย์ข้อมูล และจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ 7) จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม/เรียนรวม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ในจังหวัด และ 8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายและที่ได้รับมอบหมาย จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ได้มีการให้บริการในเขตพื้นที่ทั้ง 7 อำเภอ ของจังหวัดนครปฐม โดยจัดการศึกษาพิเศษในการเตรียมความพร้อมและบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มกับเด็กพิการ 9 ประเภท ในหลากหลายรูปแบบทั้งภายในศูนย์การศึกษาพิเศษ หน่วยบริการในชุมชน ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการจัดการศึกษาตามบ้าน ตามแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) โดยเน้นการประสานการทำงานแบบบูรณาการ ประสานการทำงานเป็นเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อเตรียมความพร้อม เด็กพิการให้เข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนจัดการเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ และฝึกอาชีพ เป็นต้น โดยการให้บริการแก่เด็กที่มีความเสี่ยงทุกระดับ ตั้งแต่ตั้งแต่แรกเกิด แรกพบความพิการหรือทันทีที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความพิการ รวมทั้งให้บริการทางการศึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักวิชาการศึกษา นักวิชาชีพต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย และการบำบัดรักษา ตลอดจนป้องกันความพิการที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้มีพัฒนาการเป็นไป

ตามขั้นตอน เช่นเดียวกับเด็กทั่วไปในลักษณะเตรียมความพร้อมด้านพัฒนาการ และการส่งต่อไปรับบริการทางการศึกษา ทางการแพทย์ การฝึกอาชีพต่อไป และให้บริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม และความต้องการของเด็กพิการ และติดตามผลการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับบริการช่วยเหลือเหมาะสม (ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม, 2563)

จากผลการประเมินโครงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชน (โครงการปรับบ้านเป็นห้องเรียน เปลี่ยนพ่อแม่เป็นครู) ปี พ.ศ. 2553 – 2555 ที่ผ่านมา โดยวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ ในส่วนของผู้บริหารและบุคลากร พบว่าปัญหาหลักคือ ความไม่ชัดเจนด้านนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และการจัดสรรงบประมาณล่าช้า ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อวางแผนการดำเนินงานของศูนย์ฯ จำเป็นต้องเร่งทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกำหนด เพื่อให้ได้ผลตามงบประมาณที่จัดสรรมาให้ซึ่งเป็นผลงานที่เน้นเชิงปริมาณ นอกจากนี้ปัญหาในการดำเนินโครงการในด้านของบุคลากร คือความไม่พร้อมของบุคลากร ครูบางส่วน ในด้านความรู้เรื่องการคัดกรองเด็กพิการ และการพัฒนาเด็กพิการ ความไม่พร้อมของพี่เลี้ยง ซึ่งมาจากพื้นฐานการศึกษาที่หลากหลายและไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านเด็กพิการ ความไม่เพียงพอในด้านบุคลากรที่เป็นนักวิชาชีพ ได้แก่ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด การขาดแคลนยานพาหนะที่ใช้เพื่อการออกเยี่ยมบ้าน และปัญหาอุปสรรคในส่วนของผู้ปกครอง คือเจตคติของผู้ปกครองบางส่วนที่ยังไม่เห็นความสำคัญในการพัฒนาลูกหลานที่พิการ และบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาลูก และปัญหาที่จัดว่าเป็นความท้าทายของโครงการจัดการศึกษาฯ และศูนย์การศึกษาพิเศษทุกแห่ง คือชุมชนขาดความตระหนักถึงบทบาทของชุมชนในการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาเด็กพิการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2559) จากการดำเนินการให้บริการจัดการศึกษาตามบ้าน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามศักยภาพ ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และชุมชนขาดความตระหนักและความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านความสามารถช่วยเหลือตนเอง ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล และเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

จากแนวความคิดที่ว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่าง (Performance) กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้ (Objective Behavior) โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจง แล้วจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้ เป็นอย่างดีในภายหลัง ซึ่งแนวความคิดลักษณะนี้ เรียกว่า “แบบจำลองที่ยึดความสำเร็จของ จุดมุ่งหมายเป็นหลัก” (Goal Attainment Model หรือ Objective Model หรือ Goal – Based Evaluation) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2561 อ้างถึงจาก Ralph W. Tyler, 1943) การประเมินโครงการ พบว่ารูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) เป็นผู้นำที่สำคัญในการ ประเมินโครงการ โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้วจะ เป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดี (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2559) และเป็นผู้ บุกเบิกการประเมินโครงการ คือ เริ่มในปี ค.ศ. 1930 เขาได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมิน โครงการไว้ว่าการประเมิน คือ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติ (Performance) กับจุดมุ่งหมายที่ กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนและเฉพาะเจาะจง จะเป็นแนวทาง ช่วยในการประเมินโครงการว่า โครงการจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่า ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ แนวความคิด ในลักษณะดังกล่าวนี้ เรียกว่า รูปแบบที่ยึด ความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (goal attainment model or objective) หรือเรียกว่า “Tyler’s Goal Attainment Model” ดังนั้นไทเลอร์จึงได้พัฒนารูปแบบการประเมินแบบที่ยึด จุดมุ่งหมาย (goal-based model) จากแนวคิดที่ว่า การกระทำโดยอ้อมมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน หรือ ไม่ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องก็ต้องอภิปราย หาข้อสรุปจนชัดเจนก่อน รูปแบบที่คิดขึ้น จึงใช้เพื่อศึกษา ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์การเรียน หรือวิชาหลักสูตรระดับ ต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ 1) เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจน สามารถวัดได้จากวัตถุประสงค์ที่อยู่ในระดับกว้าง หรือเป็นนามธรรมมากกว่า 2) กำหนดเนื้อหา สถานการณ์ที่แสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน 3) เลือกพัฒนาหรือสร้างเครื่องมือวัดผล 4) ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล 5) ประเมินผลโดย การเปรียบเทียบข้อมูลกับวัตถุประสงค์ (พลภัทร์ ศรีวาลัย, 2560 อ้างถึงใน พิสนุ พองศรี, 2556) และ รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Tylor model) แนวใหม่ โดยแบ่งการประเมิน ออกเป็น 6 ส่วน คือ 1) การประเมินวัตถุประสงค์ (Appraising objective) 2) การประเมิน แผนการเรียนรู้ (Evaluating the learning plan) 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนา โครงการ (evaluating to guide program development) 4) การประเมินเพื่อนำโครงการ ไปปฏิบัติ (evaluating program implement) 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (evaluating the outcome of an educational program) 6) การติดตาม (follow up) และ การประเมินผลกระทบ (impact evaluation) (พลภัทร์ ศรีวาลัย, 2560 อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2556)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้ประเมินในฐานะผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม จึงได้ดำเนินการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) ประกอบด้วย 1) การประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ 2) การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ และ 3) การประเมินผลผลิตของโครงการ เพื่อต้องการทราบถึงวัตถุประสงค์ กระบวนการ และผลผลิตของโครงการกับความสำเร็จ และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าโครงการดังกล่าวมีความสำคัญ ผู้ประเมินหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลที่ได้รับจากการประเมินโครงการครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการประเภทอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตของการประเมินโครงการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องในการประเมินโครงการ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) มีดังนี้

1.1 การประเมินด้านวัตถุประสงค์ ประเมินจากประชากรทั้งหมด คือ ครูผู้สอน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2564 เป็นผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม จำนวน 40 คน

1.2 การประเมินด้านกระบวนการ ประเมินจากประชากรทั้งหมด จำนวน 254 คน จำแนกเป็น

1.2.1 ครูผู้สอน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2564 เป็นผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐมจำนวน 40 คน

1.2.2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.2.3 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 112 คน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

1.3 การประเมินด้านผลผลิต ประเมินจากประชากรทั้งหมด จำนวน 316 คน จำแนกเป็น

1.3.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการ การจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.3.2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.3.3 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 112 คน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ ราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) ประเมิน 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ระดับความสอดคล้องด้านวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม กับกลุ่มเป้าหมาย นโยบาย และบริบทที่เกี่ยวข้อง

2.2 ระดับการปฏิบัติด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 การวางแผน (Plan)

2.2.2 การปฏิบัติ (Do)

2.2.3 การตรวจสอบ (Check)

2.2.4 การสรุป รายงาน (Act)

2.3 ด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ได้แก่

2.3.1 ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.3.2 ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง

2.3.3 การให้ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ระยะเวลาในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา คือ เดือนเมษายน 2564 ถึง เดือนกันยายน 2564

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่า ระดับสติปัญญา (IQ) ต่ำกว่า 70 และมีพัฒนาการล่าช้าเมื่อเทียบกับเด็กทั่วไป ทักษะการปรับตัว ต่ำกว่า 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ หรือมีเอกสารรับรองประเภทความพิการ ใบรับรองแพทย์ หรือบัตรประจำตัวคนพิการ และได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน ปีการศึกษา 2563 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

2. ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในด้านการรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการทำกิจกรรม ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง

3. ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน หมายถึง กระบวนการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองของเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน และบุคคลในชุมชน หรือตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดนครปฐม เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมพัฒนา ด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน 2) กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “การช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อ แม่ และผู้ปกครอง” 3) กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ที่ได้รับบริการ การจัดการศึกษาที่บ้าน

4. การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การได้มาซึ่งสารสนเทศด้านวัตถุประสงค์ ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต นำไปเทียบกับเกณฑ์ ที่กำหนด เพื่อตัดสินการประเมิน และหาทางเลือกที่เหมาะสมในการประเมินโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ การประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) ประเมิน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.1 การประเมินด้านวัตถุประสงค์ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล และพิจารณา ตรวจสอบประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับบริบทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบาย หลักสูตร วิธีดำเนินการ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม และความต้องการผู้เรียนที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาที่บ้าน ผู้ปกครอง และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2 การประเมินด้านกระบวนการ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล และพิจารณา ตรวจสอบประเมินระดับการปฏิบัติของกระบวนการที่วางแผนไว้ในการดำเนินโครงการพัฒนา ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ตามรูปแบบ การประเมินระบบวงจรควบคุมคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการสรุป รายงาน (Act)

4.3 การประเมินด้านผลผลิต หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล และพิจารณาตรวจสอบ ประเมินผลที่ได้จากโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ได้แก่

4.3.1 พัฒนาการของเด็ก ด้านการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา หมายถึง คะแนนความสามารถก่อน – หลัง พัฒนาการในการช่วยเหลือตนเอง ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

4.3.2 ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง หมายถึง คะแนนการทดสอบความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองในการอบรมตามโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

4.3.3 ความร่วมมือของเครือข่ายที่มีต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการ ช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน หมายถึง เครือข่ายมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนดำเนินโครงการ การดำเนินงานตามแผนของ โครงการ การใช้ประโยชน์ของโครงการ และการติดตามและประเมินผลของโครงการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม มีข้อมูลสารสนเทศที่ได้จาก การประเมินโครงการไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องประเภทอื่น ๆ ต่อไปได้
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้านได้รับการ ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง เหมาะสมตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล
3. ผู้ปกครองสามารถฝึกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านการช่วยเหลือตนเอง และไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลในจังหวัดนครปฐม มีแนวทางในการช่วยเหลือทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา และมีภาคีเครือข่ายในการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา